

Становище относно Национална гражданска инициатива „Национално единение за семейството и децата “ № ПГ-939-01-28”

Обръщаме се към Вас от името на български граждани и родители, обединени в Гражданска инициатива "Да запазим българското семейство" Пловдив (9900 членове) във връзка със спорните текстове в отложения, но без да е отменен официално Закон за Социалните Услуги и неработещата система за закрила на детето. Не по-малко тревожна тема и повод за това писмо са и приетите изменения в Закона за закрила на детето и Закона за социално подпомагане, приети с постановления „№ 104 от 2 май 2019 г. за изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в институции, както и за тяхната "реинтеграция". Също така, Постановление № 63 от 29 март 2019 г. за изменение и допълнение на Устройствения правилник на Агенцията за социално подпомагане. "

На база на многократни анализи, правни консултации и наблюдения на сега действащата социална система, смятаме че Закона за социалните услуги е неприемлив, както и измененията на гореспоменатите запови уредби прозрителни от него. Сам по себе си този закон представлява уреждане на търговски взаимоотношения и отваря широко врати за злоупотреба и то в сектор, в който попадат едни от най-уязвимите обществени групи. Така представения закон противоречи на конституцията на България, представлява заплаха за личните данни на всички български граждани станали потребители на социални услуги, и поставя неограничени права в ръцете на частни и чужденски организации. Само по себе си това представлява заплаха за националната сигурност и противоречи на редица европейски регламенти за личните данни, правата и свободите на гражданите както и на конвенцията за детето на ООН.

Поради гореспоменатите причини, както и анализи на гореспоменатите проблемни текстове в ЗСУ и останлите свързани закони и разпоредби, **като граждани оказваме пълна подкрепа на исканията обявени в „Национална гражданска инициатива Национално единение за семейството и децата “ № ПГ-939-01-28”**

Вярваме, че фактите и анализите от горепосочените документи ще бъдат взети под внимание при обсъждането на отложения ЗСУ и той и всички преходни разпоредби и изменения в ЗЗД, ЗСП и семейния кодекс, ще бъдат окончателно отменени. Ние сме за по - добри мерки за социално подпомагане и закрила, но не и във вида, в който са предложени в конкретния ЗСУ.

Гражданска инициатива - "Да запазим Българското семейство" - Пловдив

Мотиви към проектозакон за отмяна на Закона за социалните услуги (Обн. ДВ. бр.24 от 22 март 2019 г.)

1. ЗСУ представлява заплаха за националния суверенитет и националната сигурност. Това е закон, който допуска местни и чуждестранни организации с чуждестранно финансиране, в нарушение на чл. 44, ал. 2 от Конституцията да осъществяват дейност, която накърнява суверенитета на страната ни и която би могла да има за цел и резултат нарушаване на правата и свободите на българските граждани, установени с Конституцията.

1.1. В ЗСУ се дефинират социални услуги (чл. 3, ал. 1), които биват общодостъпни (чл.12, ал. 2) и специализирани (чл. 12, ал. 3). Социалните услуги се профилират според различни критерии. Един от тях е възрастта на потребителите, като според този критерий социалните услуги се разделят на услуги за деца и за пълнолетни лица (чл. 14, ал. 1). Друг критерий е „специфични нужди на потребителите“, според който услугите биват за: 1. всички деца; 2. деца в риск по смисъла на Закона за закрила на детето; 3. родители, осиновители, лица, полагащи грижа за деца, кандидати за осиновители и кандидати за приемни семейства; 4. деца и пълнолетни лица с увреждания; 5. пълнолетни лица в кризисна ситуация или с необходимост за преодоляване на последици от такава ситуация; 6. възрастни хора в надтрудоспособна възраст; 7. лица, които полагат грижи за пълнолетни лица (чл. 14, ал.2).

Съобразно чл. 15 в зависимост от основните групи дейности видовете социални услуги са: 1. информиране и консултиране; 2. застъпничество и посредничество; 3. общностна работа; 4. терапия и рехабилитация; 5. обучение за придобиване на умения; 6. подкрепа за придобиване на трудови умения; 7. дневна грижа; 8. резидентна грижа; 9. осигуряване на подслон; 10. асистентска подкрепа.

От цитираните норми правим извод, че социалните услуги, дефинирани в ЗСУ, обхващат без изключение **всеки български гражданин**.

Освен всеобхватност спрямо лицата, ЗСУ цели и всеобхватност спрямо извършваните **дейности**, видно от чл. 15 от ЗСУ. Социалните услуги не се свеждат само до дейности по информиране, консултиране и дейности по подкрепа и обучение. Социална услуга е и **резидентната грижа**, която съобразно §1, т. 15 от Допълнителните разпоредби на ЗСУ представлява дейност за осигуряване на място за настаняване на деца, младежи до 25-годишна възраст, лица с трайни увреждания и лица в надтрудоспособна възраст и в зависимост от индивидуалните потребности - за осигуряване на 24-часова грижа за посрещане на ежедневните потребности и потребностите от развитие на лицата или за осигуряване на подкрепа за водене на самостоятелен начин на живот.

Според §1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на ЗСУ правните и адвокатски услуги също биха могли да се третират като социални услуги, следователно да бъдат обект на лицензиране и санкции по ЗСУ. Така например „застъпничество“ по чл. 15, т. 2 е дейност за подкрепа на лицето да защити и да отстоява своите права и потребности в рамките на налични правни и административни процедури”.

Съгласно §1, т.12 от Допълнителните разпоредби на ЗСУ обучението на деца и възрастни се квалифицира като „социална услуга”: „Обучение за придобиване на умения“ по чл. 15, т. 5 е дейност, която се осъществява в специализирана среда или мобилно, за подготовка на деца и пълнолетни лица за придобиване на умения за

самостоятелност, независим живот, самостоятелно справяне с проблеми и затруднения, както и умения за грижа и подкрепа за деца и за зависими от грижа членове на семейството.”

В зависимост от **средата**, в която се предоставят, „социалните услуги” по смисъла на ЗСУ, също се характеризират с всеобхватност - чл. 17, ал. 1 ЗСУ: „1. услуги в домашна среда; 2. услуги в специализирана среда; 3. услуги, които се предоставят мобилно.” Последните услуги се предоставят в лечебни заведения; институции в системата на предучилищното и училищното образование; детски ясли; места за подкрепа на деца с противоправно поведение; центрове за лица, търсещи и/или получили международна закрила (чл. 17, ал. 5 ЗСУ). Като пример могат да бъдат дадени специализираните „сини стаи”, в които деца се разпитват и подготвят за пред съда от частни организации, вкл. с чуждестранно финансиране (напр. фондация „Анимус”), без присъствието на родител. Също може да се посочи и „Националната телефонна линия” за деца 116 111, отново предоставена на чуждестранно финансирана организация (фондация „Анимус”).

1.2. В раздел III са посочени доставчиците на социални услуги. На първо място това са общините, действайки самостоятелно, чрез специално създадени от тях юридически лица или чрез възлагане на предоставянето на социалните услуги на частни доставчици на социални услуги (чл. 29, ал. 1 и ал. 3). На второ място доставчици са и частни лица - 1. български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица и 2. физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, регистрирани по законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство. По правило създадените от общините юридически лица и частните доставчици предоставят такива социални услуги, за които имат издаден лиценз (чл. 31, ал. 1 и 2). Не подлежат на лицензиране чуждестранните доставчици, които съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, имат право да предоставят социални услуги по смисъла на ЗСУ, когато извършват тези услуги еднократно или временно без установяване на територията на Република България (чл. 31, ал. 3). Според §1 т.36 от Допълнителните разпоредби на ЗСУ „Временно предоставяне на социални услуги“ е предоставяне на социални услуги за срок до 6 месеца в рамките на една календарна година.

1.3. Източниците на финансиране са посочени в чл. 41. По ал. 1 това са: 1. държавния бюджет; 2. общинските бюджети; 3. частни доставчици на социални услуги, а по ал. 2 това са: 1. европейски структурни и инвестиционни фондове; 2. европейски и международни програми и проекти; 3. международни финансови институции; 4. физически и юридически лица; 5. други източници. Недопустимо е всякакви международни финансови институции, физически и юридически лица без ограничение да бъдат източници на финансиране при условията на всеобхватност на т.нар. „социална услуга“, защото това създава отношение на власт и подчинение, т.е. отношение на зависимост от лицето, което осигурява финансирането заради несъразмерното му икономическо предимство пред българските държавни органи, физически и юридически лица.

Давайки неограничена възможност на частни чуждестранни организации да предоставят всякакви по вид социални услуги на територията на страната ни, при това без да подлежат на отделно и самостоятелно лицензиране в България, ЗСУ:

i. създава опасност за националната ни сигурност по смисъла на чл. 2 от Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, тъй като им предоставя пълни права да работят с българското население, да получават неограничена информация за него, да се намесват в личния им живот, и да отглеждат и възпитават българските деца-бъдещето на нацията ни чрез предоставяне на социални услуги – резидентна грижа, „обучение за придобиване на умения”, „информирание и консултиране”, „общностна работа” и т.н., като по този начин се нарушава конституционно установения ред в страната, гарантиращ неприкосновеност на личния живот (чл. 32, ал. 1 от Конституцията), правото на родителите да отглеждат и възпитават децата си (чл. 47, ал. 1 от Конституцията) и се пречат възможността страната ни успешно да защитава националните си интереси и да реализира националните си приоритети чрез закрила на семейството и детето (чл. 14 от Конституцията).

Налице е ниво на сериозна правна и етична несигурност за целите, методите и ценностите с които голяма част от тези чуждестранни организации ще работят в България, предоставяйки социални услуги. Напълно логичен, разумен и изискващ незабавен отговор е въпроса за чий интерес ще работят тези организации в България като доставчици на социални услуги – ще защитават ли интереса и правата на българските граждани, а това е водещото при предоставяне на социалните услуги (чл. 1, ал. 2 и чл. 2, т. б) или ще защитават собствения си интерес или най-вече интереса на държавата, към която принадлежат? Напълно възможно и логично е ценностите и целите на много от тези организации да не отговарят на българските традиции и да не гарантират интересите на българските деца и семейство, а по-скоро да се стремят към обслужване на чужди интереси и налагане на чужди ценности, които рушат устоите на българските разбирания за семейство, морал, и традиции. Тези чуждестранни организации лесно биха могли да се окажат средство за получаване на чувствителна информация относно българските граждани за нуждите на икономическото разузнаване на други държави, както и средство за провеждане на антибългарска политика чрез моделиране и превъзпитаване на българските деца, които ще бъдат обект на техни грижи и въздействие;

ii. създава потенциална заплаха за националната ни сигурност, тъй като Българската държава, по отношение на целия сектор „социални услуги“, се поставя в зависимост от чуждестранни източници на приходи, като чрез тази зависимост се допуска, в нарушение на националния ни суверенитет и интерес, лицата, осигуряващи финансирането, да определят националната ни политика в областта на социалните услуги. А тази политика следва да бъде независима и следва да бъде подчинена единствено на българския национален интерес и да бъде определяна единствено от българския народ чрез избраното от него правителство;

iii. създава право и механизъм чуждестранни организации да се обогатят от предоставянето на социални услуги в България за сметка на националните доставчици на социални услуги, като по този начин се ощетява икономиката на България. Приходите от социалните услуги, предоставени от чуждестранните организации, ще отидат в бюджета на тези чуждестранни организации, а не в бюджета на страната ни. Това пряко ощетява България и българския гражданин и противоречи на националния ни интерес.

В обобщение на горното би могло да се заключи, че всяка частна инициатива, попадаща в широкия обхват на ЗСУ, би могла да се квалифицира като „социална услуга” по смисъла на ЗСУ и следователно да подлежи на лицензиране и

административни санкции по закона, в нарушение на чл. 19, ал. 2 и ал. 3 от Конституцията. Това разширява неконтролирано сферата на дейност на частните доставчици в т.ч. и чуждестранни такива, и допускането им до такива сфери на обществените отношения, които не са предмет на Конституционна уредба и в бъдеще може да доведат до противоконституционна дейност на въпросните частни доставчици и до подкопаване на Конституционния ред.

Обръщаме специално внимание, че лицата, които имат нужда от социални услуги са социално и здравно уязвими, което ги прави по-податливи на различни манипулации. Тук контролът на държавата е задължителен, и в никакъв случай не може да се допуска още по-значително негово отслабване, което противоречи както на интересите на този контингент граждани, така и на националната ни сигурност.

2. Със ЗСУ, в противоречие на Конституцията, се отменя правото на неприкосновеност на личния и семейния живот на българския гражданин. Това е така, тъй като личния и семейния живот на българския гражданин попада под наблюдението и контрола на доставчиците на „социални услуги“, като те имат неограничена власт да получават всякаква информация. Става въпрос за изключително чувствителни данни, които са на ниво национална сигурност, и които не могат да бъдат свободно достъпни нито от местни, нито от чуждестранни частни лица. Това е в пряко противоречие с чл. 8, ал. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС) и не може да бъде оправдано с разпоредбата на чл. 8 ал. 2 на ЕКПЧОС. Налице е противоречие и с чл. 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

2.1. ЗСУ въвежда индивидуалния подход (чл. 5) и предвижда предоставянето на социална услуга да се предхожда от индивидуална оценка на потребностите. Съобразно чл. 6, ал. 1 индивидуалната оценка на потребностите е професионално проучване на житейската ситуация и психо-социалното състояние на лицето с цел определяне на неговите емоционални и социални потребности и потребности от развитие и реализация, които да насочат социалната работа. Съобразно чл. 6, ал. 2 индивидуалната оценка на потребностите включва професионални становища, заключения, изводи и препоръки, основани на анализ. Тази индивидуална оценка на потребностите обхваща всякакви по вид данни – данни за семейно положение, образование, доходи, отношения между членовете на семейството, психологически и емоционални проблеми и др., които се събират и ползват не от държавни органи и държавни служители, а от частни лица – доставчици на социални услуги.

2.2. В чл. 81, ал. 1 се регламентира право на доставчика на социални услуги при изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите и на индивидуалния план за подкрепа доставчикът на социалната услуга да изисква информация, съдействие и становища от **държавни органи, общината, личния лекар на лицето, семейството и близките на лицето, лечебни заведения, институции в системата на предучилищното и училищното образование и други институции** и доставчици на социални услуги, като те са длъжни да ги предоставят **в рамките на срока, определен от доставчика.**

Недопустимо е частни лица – доставчици на социални услуги да имат достъп на практика до всички данни за българското население, в това число за личния им и семеен живот. Това са изключително чувствителни данни, които ако подлежат на събиране, следва да се събират и съхраняват единствено от държавни органи и да не подлежат на разгласяване от тях. Независимо от провъзгласените привидно

благородни цели, събирането на подобни данни от частни лица е в пряко противоречие с Конституцията, защото би представлявало неоправдана намеса в личния и семейния живот на българските граждани. От своя страна, подобни данни за българското население засягат директно националната сигурност на Република България.

3. Със ЗСУ секторът на социалните услуги се приватизира чрез въвеждането на възможност социални услуги да се предоставят самостоятелно и наравно с общините от частни лица, при това ползвайки се от държавната принуда. ЗСУ въвежда държавна принуда за предоставяне на социалните услуги и така ги превръща в задължение на българските граждани, а не тяхно право. Превръщането на социалните услуги в задължение е грубо нарушение на духа и буквата на Конституцията, защото въвежда чрез закон нови задължения на гражданите, извън онези, изброени в Конституцията. Затова няма съгласие в българското общество. Така частни доставчици на социални услуги придобиват права да осъществяват държавни функции. Това недопустимо ограничава сферата на държавна регулация и управление на обществените отношения и разширява сферата на дейност на частните доставчици с неодобрена от обществото дейност. Със ЗСУ целия сектор на социални услуги на практика се иземва от общините и се предоставя изцяло на частни лица. Това е в ущърб на българските граждани и неизбежно има своите негативни последици за общините, защото ги лишава от приходите за евентуално предоставени социални услуги, финансирани от държавния бюджет, както и от международната помощ по линия на различни международни договори и механизми за сътрудничество.

3.1. ЗСУ нарушава правото на българските граждани на социално подпомагане, осигурено и гарантирано от държавата, тъй като предоставянето на всички социални услуги, финансирани от държавния и/или общинския бюджет, може да се възложи на частни доставчици на социални услуги (чл. 63, ал. 1). Това означава, че е напълно реално и възможно целия сектор на социалните услуги да отиде в ръцете и контрола на частните доставчици. Действително, ЗСУ регламентира създаването на Агенция за качеството на социалните услуги (чл. 22), но не дава никаква гаранция за това, че този контрол няма да бъде формален. Това е една нова, и напълно ненужна административна единица, увеличаваща бюрокрацията в конкретната област. Абсолютно безсмислено е създаване на специална административна структура за контрол на качеството. Разпространението на подобна административна практика би довело до административни абсурди. С това са натоварени вече съществуващи органи и институции като Министерство на труда и социалната политика, Агенция за социално подпомагане. ЗСУ не дава никаква гаранция за това, че този контрол няма да бъде формален. Още повече, че ЗСУ допуска чуждестранни доставчици на социални услуги да оперират на територията на България без наличието на лиценз по българското законодателство (чл. 31, ал. 3). Българският гражданин няма нужда от още една държавна агенция, издържана от българския данъкоплатец, а от ефективна и работеща социална система, която да го подпомага, а не да бърка в и без това изтънелия му джоб. Защитата на интереса на българския гражданин от адекватно социално подпомагане, в това число от получаване на адекватна социална услуга, налага да се регламентира, в унисон с разпоредбата на чл. 51, ал. 1 от Конституцията, изключването на прякото участие на частни доставчици в областта на социалните услуги.

Пример за това колко дълбоко вкоренени са частните доставчици в новия модел за предоставяне и ползване на социални услуги е чл. 23 от ЗСУ, според който **държавната политика** в областта на социалните услуги се планира, разработва и

провежда в сътрудничество с доставчиците на социални услуги, юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, професионални организации на специалисти, предоставящи социални услуги и международни организации. „Доставчиците“ ще обучават държавните служители как да „насочват“ гражданите към техните услуги, а служителите ще са длъжни да участват в тези обучения (чл. 120-121 ЗСУ). Информация за техните „услуги“ ще има по всички учредения и служителите ще „насочват“ потребителите към тях (чл. 82 ЗСУ).

Съгласно чл. 26, т. 4 и т. 5 общините са подчинени на тези частни доставчици и трябва да си сътрудничат с тях при определяне на **общинската политика** в областта на социалните услуги. **Това красноречиво показва, че ЗСУ отделя второстепенна роля на държавата в социалната сфера и предоставя изцяло първостепенната роля на частни лица.**

3.2. Допуска се социални услуги, финансирани от държавния или общинския бюджет, да се възлага от общината чрез конкурс (чл. 63 и чл. 64). Съобразно чл. 64, ал. 4 редът за провеждане на конкурса за възлагане на предоставянето на създадени с решение на общинския съвет социални услуги се определя в правилника за прилагането на ЗСУ. Това противоречи на чл. 51, ал. 1 от Конституцията, тъй като правото на социално подпомагане е основно право на българския гражданин, гарантирано от Конституцията. Предоставянето на социални услуги от частни организации, с оглед защитата и съхраняването на обществения интерес, следва да се възлага най-малкото при спазване на реда на Закона за обществените поръчки по възлагането им. Недопустимо е това да се случва с обикновен конкурс, още повече конкурс да се провежда и при наличие само на един кандидат (чл. 65, ал. 5).

4. ЗСУ допуска злоупотреба с правата българските граждани, в частност с правата на децата с цел задължително ползване на социални услуги, които услуги в общият случай ползвателят е длъжен да заплати. Това е нова форма на задължително икономическо заробване на българските граждани.

4.1. В нарушение на чл. 60, ал. 1 от Конституцията се въвежда задължителна платена социална услуга, равностойна на данъчната тежест. Според чл. 88, ал. 2 от ЗСУ: „Родителите и лицата, които полагат грижа за деца, са длъжни да ползват определените от съда и дирекция „Социално подпомагане“ социални услуги в изпълнение на мерки за закрила на детето.“ Съгласно чл. 74, ал. 1 от ЗСУ: „Дирекция „Социално подпомагане“ извършва насочване за ползване на социални услуги: 1. от деца, родители, семейства и лица, които полагат грижи за деца, в случаите, когато услугите се предоставят като мярка за закрила на детето по реда на Закона за закрила на детето“. Следователно мерките за закрила на детето стават „социална услуга“, при това задължителна и платена, и не на последно място – осъществявана от частни лица, включително чуждестранни/чуждестранно финансирани. За неизпълнение на влязло в сила задължително предписание за ползване на социална услуга, предоставяна и от частен доставчик, чл. 169 ЗСУ предвижда глоба от 2000 до 3000 лв. или имуществена санкция от 3000 до 5000 лв. - при първо нарушение, и глоба от 3000 до 5000 лв. или имуществена санкция от 5000 до 10 000 лв. - при повторно нарушение.

За разлика от данъците и таксите по чл. 60, ал. 1 от Конституцията, които отиват в полза на държавния/общинския бюджет, съответно в бюджета на дадено държавно или общинско учреждение, таксата за предоставяне на социална услуга отива в полза на доставчика, който в общия случай е частно лице. Заложена е възможност 100% от социалните услуги да бъдат предоставяни от частни доставчици (чл. 63, ал. 1). На

практика всички приходи от социални услуги ще отиват в бюджета на тези частни доставчици.

4.2. Задължително ползване на социална услуга и то при поискване от дете (малолетно и непълнолетно) е предвидено в чл. 87, ал.1. Според посочената разпоредба, когато дете е поискало подкрепа от доставчик на социална услуга, доставчикът е длъжен да информира и да консултира детето с изключение на случаите на искане за ползване на резидентна грижа. Ако детето е малолетно – доставчикът уведомява се Дирекция „Социално подпомагане“ (чл. 87, ал. 2). Ако детето е непълнолетно – доставчикът, със съгласието на детето, уведомява родителите. Всичко това противоречи на чл. 47, ал. 1, чл. 57, ал. 2 от Конституцията и чл. 3 и чл. 4 от Закона за лицата и семейството (обн. ДВ. бр.182 от 9 август 1949 г.) /ЗЛС/. Ако трябва да илюстрираме посочената правна норма с действителна житейска ситуация, можем да дадем следния пример. Дете (малолетно или непълнолетно) се свързва с доставчик на социална услуга, социалният работник преценява, че детето трябва задължително да ползва услугата, предоставя му я, за което родителят е длъжен да плати. Проблемите тук са следните.

Първо, цитираната законова разпоредба противоречи на чл. 47, ал. 1 от Конституцията, съобразно която отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата. Родителят, а не детето, е този който има право на преценка дали детето има нужда от социална услуга и дали желае на детето му да бъде предоставена такава. Порочни са и чл. 87, ал. 2 и ал. 3, според които родителят не се уведомява относно това, че детето е поискало подкрепа и ще му бъде предоставена социална услуга, а когато детето е непълнолетно, родителят се уведомява, ако детето е съгласно. Ролята и функциите на родителите се изземват и се предоставят на държавата и доставчиците на социални услуги под лозунга за защита правата на децата. **Правата на децата обаче влизат в противоречие с правата и задълженията на родителя. Това противоречи на чл. 57, ал. 2 от Конституцията, според който „не се допуска злоупотреба с права, както и тяхното упражняване, ако то накърнява права или законни интереси на други“.** Налице е и противоречие с чл. 47, ал. 1 от Конституцията, според който отглеждането и възпитанието е право и задължение на родителите. **Отглеждането и възпитанието включват активно участие на родителите във вземането на важни решения относно детето и неговия живот и права. Изземването на тези права и задължения и прехвърлянето им върху децата и още повече, върху външни и чужди за семейството лица и интереси е в пряко нарушение на конституционните разпоредби.**

Второ, чл. 87, ал. 1 противоречи и на чл. 3 и чл. 4 от Закона за лицата и семейството (обн. ДВ. бр.182 от 9 август 1949 г.) /ЗЛС/. В чл. 3 ЗЛС е предвидено, че лицата, които не са навършили 14-годишна възраст, са малолетни, като вместо тях и от тяхно име правни действия извършват техните законни представители - родители или настойници. В чл. 4 ЗЛС е предвидено, че лицата от 14 години до навършване на 18-годишна възраст са непълнолетни, като те извършват правни действия със съгласието на техните родители или попечители.

Правовият ред на Република България не допуска деца (малолетни и непълнолетни) да извършват правни действия без съгласието на своите родители. Недопустимо е да се предоставя социална услуга на дете без съгласието на неговия родител. Детето не знае кое е добро и кое е лошо за него, тази преценка има родителя именно поради крехката възраст на децата и недостатъчната им степен на

интелектуално и психологическо развитие. Децата може лесно да станат жертва на доставчици на социални услуги, които да ги мотивират да поискат подкрепа именно защото в този случай законът предвижда задължително ползване на социални услуги. Задължително обаче не означава безплатно. Сметката следва да бъде платена от родителя. Никъде обаче не се съдържа гаранция, че тази услуга наистина ще бъде необходима и предоставянето ѝ няма да бъде в резултат от злоупотреби.

4.3. Ползването на социални услуги, дори и от деца, е в общия случай платено. Този извод правим от разпоредбата на чл. 103, ал.1, съобразно която ползването на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, не се заплаща от: 1. лицата до 18-годишна възраст и до завършване на средно образование; 2. младежите от 18- до 21-годишна възраст, които до навършване на пълнолетие са ползвали резидентна грижа по реда на Закона за закрила на детето; 3. лицата, които нямат доходи и влогове. От цитираната разпоредба следва, че не подлежат на заплащане само онези социални услуги, които се финансират от държавния бюджет и които се предоставят на изброените в чл. 103, ал.1 лица. Социалните услуги, финансирани от държавния бюджет и броят на техните потребители, се планират в Националната карта на социалните услуги (чл. 37, ал. 1). **Следователно вида на социалните услуги и броя на лицата, които ще ги ползват, са ограничени. Всички останали социални услуги са платени.** Това са социалните услуги, финансирани от общинския бюджет и социалните услуги, финансирани от частните доставчици. Същевременно ЗСУ не предвижда изготвяне на единен ценоразпис на социалните услуги, което означава, че на практика всеки доставчик може да си направи свой собствен ценоразпис- съгласно чл. 48, ал. 3 доставчикът сам определя размера на таксите за ползване на социалните услуги, които той финансира.

Това накърнява интереса на ползвателите на социалните услуги, които са при това и задължителни в определени хипотези да ползват тези услуги, защото не е ясно какво ще бъдат длъжни да заплатят ползвателите като цена на услугите. Всичко това звучи и изглежда като законов „рекет“ с цел облагодетелстване на частните доставчици на социални услуги за сметка на българските граждани.

5. На отмяна подлежат и всички изменения във всички закони, извършени с Преходните и заключителните разпоредби за ЗСУ.

Посочените по-долу разпоредби на ЗЗДет. и СК противоречат на чл. 14, чл. 30, ал. 1, чл. 47, ал. 1 и ал. 5 от Конституцията, тъй като допускат държавата в лицето на органите за социално подпомагане да изземат родителските функции по отношение на отглеждането и възпитанието на детето и да ги упражняват сами или да ги предоставят на доставчиците на социални услуги. В нарушение на чл. 31, ал. 3 и ал. 4 от Конституцията се въвежда презумпция за виновност на родителя за това, че детето му е в риск, като понятието за дете в риск е толкова разтегливо и подлежи на различно тълкуване, че на практика 100% от българските деца от всички възрасти, включително и новородените, попадат в него. Детето в риск подлежи на мерки за закрила, които в общия случай се свеждат до извеждането му извън семейството, с което се нарушава връзката родител-дете и се нанасят непоправими травми върху крехката детска психика, които дават негативно отражение върху живота му в бъдеще и то е принудено да носи и да живее с белезите на психологическата травма от раздялата. Правата на родителя да отглежда и възпитава детето си биват незаконосъобразно ограничвани, тъй като възпитателния подход на създаването на граници и ограничения води до известен дискомфорт при детето, който в общия случай бива преодолян и от позицията на възрастен детето осъзнава, че наложените му от родителите ограничения и правила са

били за негово добро и са го изградили като личност. Българския родител има безспорен възпитателен подход, който е доказан от векове. Историята е показала как българските майки и бащи са възпитавали и успяват да възпитават понастоящем изключителни личности – родолюбци, със завидни постижения в сферата на литературата, науката, изкуството, здравеопазването, инженерните технологии и изобщо във всички области от живота на съвременния човек. Българските национални герои и върхове в нашата история като Ботев, Левски, Бенковски, Волов, Никола Обретенов, Вазов, Яворов, Гоце Делчев, Яне Сандански, Христо и Евлоги Георгиеви са отгледани и възпитани от здрави български семейства, а не от чуждестранни НПО и никога не са извеждани от семействата им на икономически или други основания. Подобни правила и ограничения при възпитанието биха могли да бъдат изтъквани обаче като неблагоприятно въздействие върху психологическото, емоционалното и социално развитие на детето и необосновано да се приеме, че детето се намира в риск, след което да се задейства механизма за извеждане на детето от семейството. Извеждането на детето от семейството е изключително радикална и противоестествена мярка, чието приложение следва да бъде ограничено до такава степен, че да бъде абсолютно доказана не само нейната необходимост, но и полезност за детето. Критериите за извеждане на детето извън семейството следва да бъдат изключително ясно и точно формулирани, така че да не се създава възможност за тълкуване, като самото извеждане следва да се случва само и единствено въз основа на влязло в сила съдебно решение, но не и въз основа на подлежаща на предварително изпълнение административна заповед, каквато е уредбата понастоящем. Сега действащата уредба крие огромни рискове от злоупотреби и опорочаване на целта и буквата на закона.

Въведеният с чл. 36а „задължителен сигнал“, който може да бъде и под формата на „анонимен донос“ допълнително заплашва устоите на правовата държава - е основен принцип на демократичното устройство на Република България, заложен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията. Аргумент за това, че законът допуска анонимните доноси е текста на чл. 10, ал. 5 от Правилника за прилагане на ЗЗДет., според който анонимни сигнали не се разглеждат, освен в случаите, отнасящи се до насилие над дете, или по преценка на директора на дирекция "Социално подпомагане". Налице е нарушение и на чл. 4, ал. 2 от Конституцията, съобразно който Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество. Чл. 36а ЗЗДет., в нарушение на цитираните чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията, допуска агресивно и пряко нарушаване правата и свободите на личността, като позволява всеки български гражданин, всяко българско семейство да бъде обект на „задължителен анонимен донос“ с предрешен резултат – децата и родителите стават обект на социални услуги, за които родителят следва да плати на доставчика, който в общия случай е частен, а като краен резултат детето се настанява извън семейството. Недопустимо е навлизането в личния живот на отделния човек, което нарушава основно конституционно право, а именно неприкосновеността на личността (чл. 30, ал. 1 от Конституцията), да е обусловено от анонимен сигнал. Фактът, че сигналът е анонимен означава, че той може да бъде неверен, може да бъде подаден в резултат от подбуди за лично отмъщение и други цели, които нямат нищо общо със защита правата и интересите на детето. Същевременно, фактът, че сигналът е анонимен, означава, че лицето, което го е подало, не може да бъде разкрито и не носи отговорност за това дали сигналът е достоверен или не. Всеки сигнал не само че не трябва да бъде анонимен, но той трябва да подлежи на проверка преди да бъде изобщо разгледан. В противен случай допускаме законна демагогия на личността и семейството

и го правим уязвимо и подчинено на действията на лица, за които не е известно какви са целите, намеренията и подбудите им.

С възможността за анонимност при подаване на сигнали, с които се застрашават основни конституционни права на гражданите, се нарушава и чл. 122, ал. 1 от КРБ, който гарантира, че гражданите имат право на справедлив процес, чрез осигуреното право на защита във всички стадии на процеса. По аналогия, разглеждането на анонимен донос ограничава и нарушава правото на защита, вкл. и във връзка с правото на справедлив процес съгласно чл. 6, ал. 3, т. а), б) и д) от ЕКПЧОС.

От разпоредбите на чл. 59, чл. 84, чл. 93 и чл. 137 от СК правим извод, че крайна цел на настаняването на дете извън семейството е създаването на основание за осиновяване на детето без съгласието на родителя, като съобразно чл. 93, ал. 2 това е възможно, когато детето е настанено в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа и родителят в срок до 6 месеца от датата на настаняването по административен ред съгласно Закона за закрила на детето без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката и връщане на детето или настаняването му в семейство на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето. Недопустимо е само защото детето е било настанено извън семейството, това да се използва като причина за включването му в списъци за осиновяване при това без съгласието на родителя. Целта детето да се изведе от грижите на биологичното му семейство с цел да бъде осиновено ясно прозира в изменените разпоредби на СК, с което се нарушават не само правата на родителя по чл. 47, ал. 1 от Конституцията, но и се застрашава правовия ред, прокламиран в чл. 4 от Конституцията.

5.1. Противоречащи на чл. 14, чл. 30, ал. 1, чл. 47, ал. 1 и ал. 5 от Конституцията са следните разпоредби на ЗЗДет.:

5.1.1. Чл. 23. Мерките за закрила в семейна среда се изразяват във:

1. осигуряване на педагогическа, психологическа и правна помощ на родителите или лицата, на които са възложени родителски функции, по проблеми, свързани с отглеждането, възпитанието и обучението на децата;

*2. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) насочване към подходящи **социални услуги**;*

5.1.2. Чл. 26. (1) (Изм. - ДВ, бр. 120 от 2002 г., в сила от 01.01.2003 г., доп. - ДВ, бр. 36 от 2003 г., доп. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) *Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство или в **социална или интегрирана здравно-социална услуга** за резидентна грижа се извършва от съда. До произнасяне на съда дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред.*

5.1.3. Чл. 27. (1) (Изм. - ДВ, бр. 120 от 2002 г., в сила от 01.01.2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., доп. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) *Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, в приемно семейство и в **социална или интегрирана здравно-социална услуга** за резидентна грижа се извършва със заповед на директора на дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето.*

5.1.4. (5) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 32 от 2012 г., в сила от 24.04.2012 г., изм. - ДВ, бр.

24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) В случаите на настаняване в приемно семейство настаняването се извършва след проверка относно годността на лицата, кандидатстващи за приемно семейство. След настаняването по административен ред се сключва договор между приемното семейство и общината, лицензиран доставчик на социални услуги по чл. 34а или дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на приемното семейство.

5.1.5. Чл. 30а. (Нов - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) При промяна на мярката за закрила на детето по чл. 4, ал. 1, т. 2, 4 и 5 се спазва редът за настаняване по чл. 26 - 28.

Чл. 34а. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) .) (1) Приемната грижа е мярка за закрила на детето по чл. 4, ал. 1 за отглеждане и възпитание в семейна среда на дете, което е настанено в семейство на роднини или близки или в приемно семейство.

(2) Семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства се подкрепят чрез **социални услуги**, включващи дейности за **набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето.**

(3) Социалните услуги по ал. 2 се предоставят от общините и от **доставчиците на социални услуги**, лицензирани по реда на Закона за социалните услуги.

(4) Дейностите по ал. 2 се извършват от дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на семейството само в случаите, когато общината не предоставя социални услуги, които включват тези дейности, и когато няма лицензирани доставчици, които предоставят такива социални услуги.

Следователно почти **цялата дейност по „приемната грижа”** (чл. 34 а, ал. 2 - набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето, както и сключването на договора с приемното семейство – чл. 31, ал. 4) е предоставена на **„доставчиците на социални услуги”** (съответно е възможно те да са частни лица, включително чуждестранни/чуждестранно финансирани).

5.1.6. Чл. 36а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) (1) Всеки, на когото стане известно, че съществува непосредствен **риск от изоставяне** на дете или че дете е **пренебрегвано**, е длъжен незабавно да подаде сигнал до дирекция "Социално подпомагане".

5.1.7. Чл. 36б. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) (1) Управителят на лечебно заведение, в което има **родилно отделение**, и личният лекар на **бременна жена**, на които е станало известно, че съществува непосредствен **риск от изоставяне** на дете веднага след раждането, са длъжни незабавно да подадат сигнал до дирекция "Социално подпомагане".

(2) Управителят на лечебното заведение, в което има родилно отделение, възлага с писмена заповед на лице от персонала на родилното отделение задължението за уведомяване по ал. 1, осигурява достъп до майката и детето и оказва съдействие за проверката на сигнала.

(3) *Управителят на лечебно заведение, където е предадено, намерено, изоставено или подхвърлено новородено живо дете, има задължението по ал. 1.*

(4) *Управителят на лечебното заведение, в което има родилно отделение, не може да изписва детето до изтичането на срока за проверка на сигнала по чл. 36а, ал. 2.*

(5) *Сигналът се проверява незабавно при условия и по ред, определени в **наредбата** по чл. 5, ал. 2.*

Следователно, в нарушение на чл. 47, ал. 2 от Конституцията, чл. 36б от ЗЗДет. предвижда специална хипотеза за бременни и родилки, при която е възможно детето да бъде отнето от майката още от родилното отделение поради „риск от изоставяне” – задейства се механизмът по Наредбата за условията и реда за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в институции, както и за тяхната реинтеграция (обн. ДВ. бр.74 от 22 Август 2003г., изм. и доп. ДВ. бр.37 от 7 Май 2019 г.), с която се въвеждат още по-широки и подлежащи на субективна преценка критерии за “дете в риск”, както и нови възможности за нарушаване на конституционното право на неприкосновеност на жилището, отново само по сигнал (вж. образец за социален доклад, приложение No 1 към Наредбата).

5.1.8. Чл. 36г. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) (1) За осигуряване на защита на дете в **риск или жертва на **насилие** или **експлоатация** дирекция "Социално подпомагане" създава мултидисциплинарен екип, членовете на който работят заедно до приключване на случая и който разработва план за действие за защита на детето или за предотвратяване на насилието.**

(2) *До изтичането на 24 часа от получаване на **сигнал** за дете в **риск** или жертва на **насилие** или **експлоатация** социален работник, определен от директора на дирекция "Социално подпомагане", прави оценка на сигнала. При потвърждаване на информацията социалният работник уведомява устно по телефон, включително мобилен, и писмено по пощата, по електронна поща или факс членовете на екипа по ал. 1, като определя дата и час за събиране на екипа.*

(3) *Водещ на екипа по ал. 1 е социалният работник, определен от директора на дирекция "Социално подпомагане". В екипа задължително участват представител на районното управление на Министерството на вътрешните работи (районен инспектор, инспектор от детска педагогическа стая или оперативен работник), на районната прокуратура и представител на общината. По преценка на водещия на екипа се канят за участие представител на регионалната здравна инспекция, личният лекар на детето или представител на болницата, откъдето е постъпил сигнал по случая, представител на регионалното управление по образованието и на училището, детската градина или друга образователна институция и представител на **доставчик на социална услуга**.*

(4) *Кметът на общината подпомага координацията на дейността на мултидисциплинарния екип.*

5.1.9. Чл. 36д. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) (1) Защитата на **дете в риск или жертва на **насилие** или **експлоатация** се предприема след проучване на случая от мултидисциплинарния екип и съгласно предложения от него план за действие по чл. 36г, ал. 1.**

(2) *Планът за действие съдържа **здравни, социални и образователни услуги** за превенция на насилието или за възстановяване на детето.*

(3) Когато насилието е извършено от родител, от лице, на което са възложени грижите за детето, или от лице, на което детето е поверено, на детето-жертва може да се предостави **закрила с настаняване извън семейството в социална услуга за деца**, пострадали от насилие или жертви на трафик. В решението на съда се постановяват мерки по отношение на родителските права и **насочване на родителите към социални услуги** за повишаване на родителския капацитет по предложение на дирекция "Социално подпомагане".

(4) Когато насилието е извършено от родител, от лице, на което са възложени грижите за детето, или от лице, на което детето е поверено, дирекция "Социално подпомагане" може да се обърне към съда или прокурор за предприемане на мерки по отношение на извършителя по **Закона за защита от домашното насилие**.

(5) При данни за извършено престъпление дирекция "Социално подпомагане" изпраща сигнал до районната прокуратура за предприемане на мерки по отношение на извършителя по Наказателния кодекс.

(6) Когато насилието или експлоатацията на детето са извършени от лице, на което детето е поверено за предоставяне на грижи, защита, лечение или обучение на основание на съдебно решение, трудов или друг договор, органите на прокуратурата при внасяне на преписката в съда информират незабавно дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето и съответния работодател за незабавно отделяне на това лице от детето или от децата.

5.1.10. Чл. 39. (1) Специализираните органи на Министерството на вътрешните работи могат:

2. (доп. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) да настанят детето в **социални услуги за резидентна грижа**, като при необходимост му бъде осигурена охрана;

5.1.11. Пар. 1, т. 8. От Допълнителните разпоредби на ЗЗДет. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., предишна т. 3 - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) "Услуги" по смисъла на чл. 23 са социалните услуги по чл. 15, т. 1 - 7 от Закона за социалните услуги.

5.2. Противоречащи на чл. 14, чл. 30, ал. 1, чл. 47, ал. 1 и ал. 5 от Конституцията са и следните разпоредби на СК:

5.2.1. Чл. 59 (7) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в **приемно семейство** или **социална или интегрирана здравно-социална услуга** за резидентна грижа, посочени от дирекция "Социално подпомагане". Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.

5.2.2. Чл. 84. (1) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) За дете, настанено по административен ред съгласно Закона за закрила на детето, чиито родители са неизвестни или са дали съгласие за пълно осиновяване, дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето уведомява писмено в 7-дневен срок от настаняването регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването му в регистъра. Ако съгласието е дадено след настаняването, 7-дневният срок тече от деня на даване на съгласието.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) Когато детето е **настанено** в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа по **административен ред** съгласно Закона за закрила на детето и родителят без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката за закрила, дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето уведомява писмено в 7-дневен срок от изтичане на срока по чл. 93, ал. 2, изречение първо регионалната дирекция за социално подпомагане за **вписването му в регистъра**. Към уведомлението се прилага копие от искането за настаняване по съдебен ред по чл. 27, ал. 2 от Закона за закрила на детето. Когато детето е настанено в приемно семейство и родителят не е поискал прекратяване на настаняването без основателни причини в срока по чл. 93, ал. 2, Дирекция "Социално подпомагане" уведомява регионалната дирекция за социално подпомагане за вписването на детето в регистъра, ако интересите на детето налагат това.

5.2.3. Чл. 93. (1) Осиновяване без съгласие на родителя се допуска, когато той трайно не полага грижи за детето и не дава издръжка или го отглежда и възпитава по вреден за развитието му начин.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) Осиновяване **без съгласие** на родителя се допуска и когато детето е настанено в **социална или интегрирана здравно-социална услуга** за резидентна грижа и родителят в срок до 6 месеца от датата на настаняването по административен ред съгласно Закона за закрила на детето без основателна причина не е поискал прекратяване на настаняването или промяна на мярката и връщане на детето или настаняването му в семейство на роднини или близки по реда на Закона за закрила на детето. Искането може да бъде направено и в производството за настаняване по съдебен ред, образувано съгласно Закона за закрила на детето.

(3) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) Осиновяване **без съгласие на родителя** при условията на ал. 2 се допуска и когато детето е настанено в **приемно семейство** и е вписано в регистъра на деца за пълно осиновяване.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) В случаите по ал. 1 родителят се призовава, за да бъде изслушан от съда.

2.2.4. Особени случаи на представителство и грижа (Загл. изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.)

Чл. 137. (1) Лица, на които са възложени грижи за детето, не придобиват родителски права и задължения.

(2) Лицата по ал. 1 могат **без съгласието на родителите** да вземат решения и да предприемат действия за запазване живота и здравето на децата, за които полагат грижи.

(3) Лицата, при които детето е настанено по съдебен ред, имат право и задължение да живеят с него, както и задължение да осъществяват фактически действия по чл. 125. Те имат и правото по чл. 126, ал. 2.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) Лицата по ал. 3 извършват необходимите правни действия за защита на личните права на детето, свързани с неговото **здраве, образование и гражданско състояние**, както и за издаването на документи за самоличност по Закона за българските лични документи, след положително

становище на дирекция "Социално подпомагане". Лицата имат задължението по чл. 165, ал. 3.

(5) При настаняване на детето по **административен ред** по чл. 27 от Закона за закрила на детето действията по ал. 4 се **осъществяват от дирекция "Социално подпомагане"**.

5.2.4. Чл. 138а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г.) (1) Дирекция "Социално подпомагане" представя **доклади и становища** в изпълнение на задължения по тази глава въз основа на становища, изготвени по нейно искане **от доставчици на социални услуги**.

(2) По искане на дирекция "Социално подпомагане" **доставчиците на социални услуги** оказват подкрепа и съдействие за и при осъществяване на **контакти между родителите и децата**, както и **между родителите** - в случай на конфликт между тях.

(3) По предложение на дирекция "Социално подпомагане" в производства по тази глава съдът с решението може да определи ползване на **задължителни социални услуги от родителите**, самостоятелно или заедно с **детето**.

Следователно докладите и становищата на „доставчиците на социални услуги” (частни лица, включително чуждестранни/чуждо финансирани) ще се използват пред съда относно отношенията родители–деца (напр. при спорове за родителски права, относно „родителската компетентност”, и т.н.). Тези частни доставчици ще осъществяват контактите между родители и деца, както и между родителите, по своя преценка. Съдът ще може да задължи родителите и децата да използват „задължителни социални услуги” по преценка на социалните служби. Същите социални служби, които са били обучени от същите тези „доставчици” как да им препращат „клиенти” (чл. 120-121 от ЗСУ, във вр. с чл 82 от ЗСУ).